

« ԻՇԹԷ ՍԻՋԷ ՊԵՕՅԻՒՐ ՇԱՋԼԵՂ ՄԻՒԺՏԷ ԷՏԷՐԻՄ » ՂՈՒԿ. Բ. 40.

ՃԻԼՏ ԺԸ.

ԻՍԹԱՆԳՈԼ. ԱՊՐԵԼ 14. 1875.

Ն⁰ 15

ՄԷՎԱՏՏԸ ՄԻՒՆՏԷՐԻՃԷ

Ձօգ կէճ : — ԹէՎպէ : — Փրօթէսմանթլարն վէ Գաթօլիքլէրին Ինճիլի վազ էթմէսի : — Էվրօփատա եւվմիլէ վէ մաճիլէ : — Հալլատիսամը տիկիլէ : — Էրմէնի քիլիսէսի վէ զայրը ցանօնիք մուհարրէրամ : — Մասիսին իֆթիրասընա ճէվապ : — Փօլիթիգա հալլատիսի :

ՁՕԳ ԿԷՃ

ԿԷՁԷՆ գըշ էմնասընտա Էտինպօրօտա օլան պիր մէճլիստէ նուլթգ իրատ էտէնլէրին պիրի շու հիքեայէյի նաղլ էթտի :

Պիր կէճէ կէնճ պիր գըշ ճանընըն խէլասընտան տօլայը էօյլէ իզթիրպպա տիւշար օլտու քի, տէֆա տէֆա եաթաղա կիրտի իսէ տէ, ուլույամատը. նիհայէթ գալղըպ, հէր կիւնլիւք վուգուլթլարը իշարէթ էթտիյի տէֆթիթէրէ, «Պա Կիւնլի» պիր «Կիւնլի» գալղիմի Գրիստոսա վէրէճէյիմ» տէյիւ եազտըգտան սօնղրա, եաթտը. ֆաղաթ երինէ ուլղուսու կէօթիւրմէյիպ, ինքինճի տէֆա գալղտը, վէ երինէ տէֆթէրէ, «Պա Կիւնլի» պիր պապէ Գրիստոսու արայաճաղըմ» տէյիւ եաղտը : Պու ճիւմէ իլէ երինէ գալղալ ըահաթ օլմայըպ, իւլլիւնճիւ տէֆա եաթաղընտան գալղտը, վէ Պէր հաթթապ Գրիստոսա տէօնմէյէ գաթիլէն գարար վէրիպ, պու նիյէթիկի տէ տէֆթէրինէ գայա էթտիքտէն սօնղրա, եաթաղա կիրիպ ուլուտու : Լաքին երթէսի կիւնիւ եաթաղընտան գալղտըգտան սօնղրա, մէղքիւր նիյէթ իւղէրինէ հիշ տիւշիւնմէտի, հաթթա օլ կիւնիւն ախաճաղը պալոյա պիլէ կիթտի, ամմա օրատա իւլլիւլպ էրթէսի կիւնիւ խաթթա եաթտը : Ալթը կիւնտէն աղլընը զայ էթտի, վէ տէֆա աղլը պաշընա կէլտիլինտէ, հայղըրարադ, «Էյ վալա, պիր հաթթա կէճ գալղտըմ. էպէտէն զայ օլտու» տէյէրէք ըուհունու թէսիմ էթտի :

«Բապղը, պուլունուր իքէն արալըն. օ եաղըն իքէն օնա նիտա էտին» (Ես. ԾԵ. 6) :

«Իմտի ույանըգ տուրուն, զիբա կիւնիւ վէ սաաթը պիլմէղսիլը» (Մատթ, ԻԵ. 13) :

ԹԷՎ ՊԷ

Խայը սէնէլէր էվմէլ Սմէրիգանըն Մատաշուղէթս էյալէթինտէ պիր աւէմ քէնտի արգատաշըն էօլտիւրիւպ, պու ֆիլիլինի էօյլէ ուլթալղղա կիղլէտի քի, զայ օլան աուէմին նէ օլտուղունու քիմսէ պիլմէտի : Գաթիլ շէհրին իլինտէ սէրպէսթ կէզէր իտի. օնուն գապահաթընը քէնտինտէն պաշղա քիմսէ պիլմէզ իտի իսէ տէ, Ալլահ պիլիւր օլտուղունու քէնտիսի փէք էյի թանըր ըտը : Պու տէհէթլի կիւնահըն եիւքիւ ալթընտա էզիլէրէք, վիճտանընըն իղթիրապընտան տախի զիյատէսիլլէ թաճիզ օլարադ. մէրադլանմաղա պաշլատը, վէ պաշընը սաարադ էօյլէ մահղուն վէ միւքէտտէր կէզէր իտի : Իպլիտա հէր քէս օնու աճըտը, լաքին սօնղրալարը օնուն էօյլէ մէրադլանմաղընա պիր սէպէպ կէօրմէյէրէք, օնուն մէրադընը իշ եէրինէ գօմամաղա պաշլատըլար :

Երիմի սէնէ գատար պէօյլէ սէֆիլ եաշատըգտան սօնղրա, պու զալալը աուէմ պիր կիւն հաքիմէ կիտիպ գապահաթընը օնա էթրաֆը իլէ նաղլ էթտի : Պու էօրֆիլ հիքեայէյի էթտիքտէն սօնղրա էլիկի կէօքսիւնէ վուրուպ, «Իլթէ շիմտի ըահաթ պուլտու» տէտի : Պէլի, էթտիլի թադըրիւ իւղէրինէ տար աղաճընը էօնիւնտէ հաղըր կէօրիւյօր իտի իսէ տէ, երինէ օլ թարիգ իլէ ըահաթ պուլտու : Արթըգ շէրիաթ իլէ պարըշմըշ օլտուղունու հիստէտէյօրուտու, չիւնքի աուալէթին միւսթադիլէն թալէպ էթտիլի ճէզայը չէքմէք իւղընէ իտի : Վադի տէ պու միւճաղաթը չէքմէքտէն պաշղա պիր շէյ օնա ըահաթ վէրէմէզ իտի : Կիւնահքեար տաւէմ աուալէթի խօշնուտ էթմէտիքճէ, ըահաթ պուլտուաղ : Ատէմին վիճտանը, Ալլահ վէ շէրիաթ տախի, աուալէթ թալէպ էտէր, վէ պուլտան զայրի պիր շէյ իլէ խօշնուտ օլմաղլար : Գապահաթըն նէ գատար սաաթէթը հալտէ օլտա, պու հալ օնու միւլթու էտէմէզ : Կիւնահքեար ճէննէթին սալթանաթը

վէ մէսէրրէթի իլինտէ պիլէ պուլունուսա, «Նէրէյէ կիթսէմ ճէհէննէմտիր. պէն քէնտիմ ճէհէննէմ իմ» տէյիւ նիտա էտէճէք տիր : Պէլի, վէ սաղլ պու սէպէպտէն էօթիւրիւ հէր եէր օնա իսքէնճէ եէրի տիր :

Կիւնահքեարլար շու աղիմ միւթտէյի նէ պէօյիւք թէշէքքիւրլէ տինլէսէլէր կէրէք տիր, «Խարայէլէ թէվպէ վէ կիւնահլար աֆիլը վէրմէք իչիւն, Ալլահ օնու Սէրվէր վէ Խէլատքեար օլմաղլըպ քէնտի սաղ էլի իլէ թէրֆի էյլէտի : » Էյէր փիւշման օլմուշ օլան գաթիլ քէնտի գապահաթընը աֆիլ էթմէյէ գատիր օլմայան տար աղաճընը կէօրտիւլիւնտէ ըահաթ պուլտու իսէ, եաթէրֆի օլունմուշ Խէլաքեարտան թէվպէ ալըպ, քէնտիսի իլիւն ֆիտա օլունան զաթըն վաթիթաը իլէ իւղէրինտէ քէֆարէթը քեամիլէ իճրա օլունան խաշըն հուղուրունտա աղլայան վէ իթիրաֆ էտէն կիւնահքեար ըահաթ պուլմայաճադ մը :

Էյ իմտի, եա կիւնահաաղլարմ, կիւնահըն եիւքիւ ալթընտա էզիլէնլէրի քէնտի եանընտա ըահաթ պուլմաղա տալէթ էտէնէ կիթմէյէ իհմալ էթմէյին : Թէվպէ կիպի ինսանա եաղըրը, քիպար, կիւղէլ վէ մաղպուլ պիր շէյ տահա եօդ, չիւնքի թէվպէտէն զիյատէ աուալէթ վէ հադիգաթա միւլթապըգ պիր շէյ եօդ : Թէվպէ էթմէք այըպ տըր զանն էթմէյին. կիւնահ իլլէմէք սըրպ տըր, թէվպէ էտիպ կիւնահաաղլար կէրի տուրմադ իսէ շան վէ շէրէֆ տիր :

ՓՐՕԹԷՍԹԱՆԹԼԱՐԸՆ ՎԷ ԳԱԹՕԼԻԲԼԻԻՆ ԻՆՃԻԼԻ ՎԱՋ ԷԹՄԷՍԻ

Փրօթէսմանթլար Ինճիլի վազ էթմէքտէ Գաթօլիքլէր գատար մուլաֆֆադիլլէթ պուլմաաղլար տէյիւ պաղէն սէօյլէնիլ : Պէօյլէ զանն օլունտուղունա սէպէպ շու տուր քի, Գաթօլիքլէրին սէօյլիւնէ նաղարէն, օնլարըն Գրիսթիյանլըղա ճէլպ էթտիլի քիմսէլէր զիյատէ տիր : Լա-

քին Գաթօլիքներին ուսուցիչ ֆրոթէս-
թանթլարըն ուսուցիչներն նէ գատար
ֆարգլը տըր : Գաթօլիքներ վաֆ-
թիդ օլունան հէր ատէմի Գրիսթի-
յան տէյիւ իթիպար էտէրլէր իսէ տէ,
օնլարըն եէտի իլէ վաֆթիդ օլունան
ադլէ պալիդ քիմսէլէրին փէք չօղու
Գրիսթիյան տէնիլմէգտէն էվիլէլ պու-
լունտուգլարըն ճէհալէթ վէ պաթը-
լիյէթտէն գուրթուլմամլըլար տըր :
1871տէ օլան րէսմի քէշֆէրէ նա-
ղարէն, սէնէի մէգպուրէտէ ֆրոթէս-
թանթլարըն տիւնեանըն հէր թարա-
ֆընտա 9,111 նէֆէր իւզէրլէրինէ էլ
գօնուլմուշ միսիօնէրլէրի վար ըտը ,
Գաթօլիքներին միսիօնէրլէրի իսէ ան-
ճագ 6,276 քիշիտէն իպարէթ իտի :
Փրոթէսթանթլարըն 20,279 եէրլի չօ-
պանլարը վէ մուսալիյէրի տախի վար
ըտը : Գաթօլիքներին 22,657 , ֆրո-
թէսթանթլարըն իսէ 626,378 շա-
յիրտլէրի վար ըտը : Ինճիլ վաղը իշի
իշիւն Գաթօլիքներին ճէմի վարիտա-
թը 1871տէ 220,277 Օսմանլը լիրաը
գատար ըտը . ֆրոթէսթանթլ միսի-
օնէր շիրքէթլէրինին օլ սէնէլիք վա-
րիտաթը իսէ 1,659,736 Օսմ . լիրա-
սընա պալիդ իտի : էլ գըստա, 1871-
տէ ֆրոթէսթանթլարըն Գաթօլիքներ-
տէն զիյատէ 2,835 միսիօնէրլէրի ,
20,279 մուսալիյէրի , 603,721 շա-
յիրտլէրի, վէ 1,439,459 լիրա հասը-
լաթը վար ըտը :

ԷՎՐՈԹԱՏԱ ԵՎԻՄԻՅԷ ՎԷ ՄԱՀԻՅԷ

Էվրօփատա ամէլէ կիւրուհինին
էյլէ արգու իլէ Ամէրիգայա հիճրէթ
էթմէսինին պիր սէպէպի Էվրօփատա
ամէլէյէ ճիւզի եէվմիյէ վէրլմէսի
տիր : Էվրօփանըն հէր թարաֆընտա
ամէլէ իշիւն օնիքի զուրուշ էյի պիր
կիւնտէլիք սայըլըր : Խապիանըն
քէյլիւքլէրինտէ ամէլէ ալէսսէվիյէ
կիւնտէ տէօրթ զուրուշտան զիյատէ
ալմագ . գարը իշիւնէրէ իսէ անճագ
պուլունն նըսֆը վէրիլիր : Ալմանեատա
ամէլէ թագըմը կիւնտէ 15 տէն 17
սաաթատէք իշլէյիպ, պուլտան զի-
յատէ կիւնտէլիք արմաղլար : Յրանաա
իլէ Ալմանեա պէյնիյնտէ վագի սօն
մուհարէպէ էսնասընտա ֆագիր գա-
րըլար Պէրլինտէ կէսրէ 50 ֆարայա առ-
քէր իշիւն չօրապ էօրէրլէր իտի : Պէր-
պէրլէր շէհըր մէգպուրտէ 50 փարա-
յա տախի թրաշ էտէրլէր : Օրատա
լօգանտալարտա խըզմէթ էտէնլէրին
այլըլը 75տէն 175 զուրուշտաէք տիր .
էվլէրտէ խըզմէթ իշիւն գուլլանըլմն
գարը խաաէմէնին ալտըլը սէնէվի
իւճրէթ էքսէրիյա 250 զուրուշտըր :

Պաղէն պու ոընըֆտան օլան քիմ-
սէլէր հիշ պիր եէրտէ իշ պուշամագ-
լար : Էվրօփանըն պէյիւք շէհիլլէ-
րինտէ միւշահէտէ օլունան էն զիյա-
տէ շայանը մէրհամէթ օլան սէյրան
իշ արայըպ պուլմամայանլարը կէօրմէք
տիր :

ՀԱՎԱՏԱՅԻՄԸ ՏԻՆԻՅԷ

Գրիսթիյան տիւնիին գապուլ էթմիլ օ-
լան 9 նէֆէր 2ինլի , եազընլարտա Ամէ-
րիգանըն Գալիֆօրնիա նամ էյալէթին Սան
Յրանսիսգօ շէհրինտէ պիր Ինճիլի քիլիսէյէ
ազա օլտուլար :

Պէշ սէնէ էվմէլ Մէքսիգօտա 500 նէ-
ֆէր ֆրոթէսթանթլ եօղ իքէն, շիմտի մէգ-
քիւր մէմալիքտէ 10,000 գատար ազալա-
րը օլան 100 ատէտ Ինճիլի քիլիսէ, վէ 27
ատէտ ատի վէ ալի ֆրոթէսթանթլ մէք-
թէպլէրի վար :

Թուրքիանըն Բուլմէլի գըսմընտա Պանս-
գօ նամ շէհրին Պուլկար քիլիսէսինին ա-
զալարը , իքի սէնէ գարֆընտա 15 տէն
90 ա չըգտը , վէ պուլնլարտան 15 նէֆէրի
շիմտի իլմի իլահի մէքթէպլինտէ թահսիլի
իլմ էթմէքտէ տիր :

Ամէրիգանըն Նիւ Եօրք շէհրինտէ ֆու-
գարայա վէ խասթալարա իանէ էտէն 200
շիրքէթը խայրիյէ օլուպ , պուլնլար , շէհ-
րին հիւքիւմէթիին վէրտիլի իանէ իլէ պէ-
րապէր , սէնէտէ 1,250,000 լիրա գատար
սատագա վէրիլէր : Իշպու գըշ մէվսիմին-
տէ Նիւ Եօրքտա 70,000 քիլի գատար իշ-
սիդ գալմըշ ըտը :

Չըգան սէնէ ֆափա պիւթիւն տիւնեա
իւզէրինտէ պուլունան Գաթօլիքլէրտէն 50
միլիօն ֆրանգ գատար (2,174,000 լիրա)
իանէ ալտը : Պու գատար ազգէ ալտըգտան
սօնզրա, արթըգ ֆափանըն, Իթալիա տէվ-
լէթինին վէրմէք իսթէտիլի , քէնտիսինին
տախի գապուլ էթմէտիլի 5 միլիօն ֆրանգ-
լըգ մաաշա իսթիյաճը գալմագ :

Սէյլէնտիլինէ նազարէն , ինկիլի լի-
սանը իլէ թէէլիֆ օլունմուշ օլան իլահի-
լէրին սայըսը էլան 17,000 է պալիդ օլմուշ
տուր : Պուլնլարտան 216 սը ինկիլի լիսա-
նընը իսթիմալ էտէն պիլ ճիւմէ ֆրոթէս-
թանթլ քիլիսէլէրինին իպատէթինտէ ու-
մուլմէն գուլլանըլմագտա տըր :

Բիվայէթէ նազարէն 1874 սէնէնին իպ-
թիտասընտա ճիլզիլթ թարիգաթընտան օ-
լան քէշլէրլին սայըսը 9,101 օլուպ, պուլն-
լարտան 2,505 իւ Յրանսատա , 1,527 սի
Իթալիատա , 1,080 ի ինկիլթէրրա իլէ
ինկիլի տէվլէթինէ միւթէալիք սաիր տի-
յարլարտա վէ 2,603 իւ Մէմալիքի միւթէ-

միլի Սմէրիգատա միւթէմէքքին իտի .
1,588 ի տէ տիւնեանըն էնվալի թարաֆ-
լարընտա թիւրլիւ մէմուրիյէթլէրէ նաապ
օլունմուշլար ըտը :

Շիմտի Իթալիատա 104 նէֆէր վաիդ
իլէ 4,822 ազասը օլան 136 ֆրոթէսթանթլ
քիլիսէսի վար տըր : Խայը Ինճիլի ճէմա-
աթլար Բօմատա ֆրոթէսթանթլ այլիի
իւզիէ ալէնէն իպատէթ էթմէքտէ տիր-
լէր : Պիւա շիւպէն ազ վագըթ գարֆըն-
տա շէհըր մէգպուրտէ ֆրոթէսթանթլար
իշիւն իպատէթիսանէլէր ինշա օլունմագ :

Էլան 16 ֆրոթէսթանթլ շիրքէթլէրին
իսիանեատա մէմուրլարը վար : Մէգքիւր
շիրքէթլէր օլ մէմալիքտէ չալըշան 49 ինկ-
լիք վէ Ամէրիգալը միսիօնէր իլէ օնլարըն
ֆամիլեալարընա , 18 նէֆէր չօպանա , 14
նէֆէր վաիդէ, 50 նէֆէր մէքթէպ խօճա-
սընա, 22 նէֆէր քիթապ սաթըճըլարընա,
ճէման 104 եէրլի քիլիյէ, մաաշ վէրմէքտէ
տիր : Հալա իսիանեանըն 19 պէյիւք շէ-
հիլլէրինտէ 55 մահալտէ նիդամ իւզիէ
ֆրոթէսթանթլ ուսուլիյնտէ իպատէթ վէ
վաղ օլունուր : Փագար կիւնլէրի իպատէթէ
կէլէնլէրին սայըսը պիրիպիր իւսթիւնէ
2,000 գատար տըր : Քէգալիք 43 ատէտ
հաֆթա մէքթէպլէրի վար, վէ պուլնլարտա
թալիմ օլունան շայրտանըն ատէտի պի-
րիպիր իւսթիւնէ 1,785 տիր : ֆրոթէս-
թանթլար թարաֆընտան Մատրիտտէ իւշ
զաղէթա թապ ու նէշը օլունմագտա տըր :

ԷՐՄԷՆԻ ՔԻԼԻՍԷՍԻ

ՎԷ ՂԱՅՐԸ ԳԱՆՈՆԻԳ ՄՈՒՀԱՐԷՐԱԹ
Էրմէնի Լուսաւորչալան քիլիսէսինին
Ահտը աթիլին եալմըլը 22 գըթա իթի-
պար օլունան քիւթիւպը մալիւմէյի գանօ-
նիք , եանի միւլէհմ վէ մուգատտէս մա-
գամընտա մագպուլ թուլթուպ , օնլարտան
ղայրըսընը զայրը գանօնիք եանի ատի վէ
պայաղը տէյիւ իթիպար էթտիլի կէշէն
սէնէ Աւետաբերինտէ (Նում . 48, 49, 51)
միւնտէրիճ պէնտլէրտէ թաստիգ ու թէ-
պլէյիլին օլմաղին , պու պապիէ Երապ Ելան-
պլէն իթիպար Էալ Էլիք , եալսուտ պաղը-
լարըն զայրը գանօնիք մուհարրէրաթը մէր-
տիւտէյի նէ սէպէպլէրէ մէպնի գանօնիգ
մագամընտա թուլթուլլարընը տալի
միւլաշաղպա շայան ատտ էտէրիմ , Իմտի
ղայրը գանօնիգլէրին գանօնիգ մագամըն-
տա թուլթուլմագ խաթասընըն պայաղը «Է-
պէպլէրիլի» պաշլայարաղ պուլըրըլը քի ,

1. Իլք վէ գատիմի սէպէպ , օնլարտան
պաղըլարընըն Դիւթիւպը շիրիֆէ Դիւթի-
ճիման վասիլասըլլա Էրմէնիճէյէ Էրմէն-
ճիման Գըր :

Չիւնքի ասըլը Էվալիտէ զայրը գանօնիգ
քիթապլարտան պաղըլարը թահրիրաթը

միւլֆիտէ տէյիւ թէրճիւմէ օլունուպ միւլ-
լէթիմիգին հալինէ ույղուն պազը գըթա-
լարը, պիւ ֆարզ Մակաբէլիւրին քիթապ-
լարը (Եղիշէ . եղանակ Ե), էքսէր իսթի-
մալ օլունմաղա պաշլանդընտան , ամմի-
նաս վէ ճիւհէլա գանօնիգ վէ զայրը գա-
նօնիգ մուհարրէրաթըն ֆէրգինտէ օլմա-
յըպ օնլարը եէք սյար թութուլար :

Վէ լաքին միւլթէրճիւմանը մէրգու-
ման , հայրապետէրին . թահրիրաթլարըն-
ասան տալիս խայը շէյ թէրճիւմէ էթմիշ,
վէ քէզալիք պունլար տա քէսրէթ իսթի-
մալտէ պունլունմուշ հէմ չօգլարտան մու-
գատտէս իթիպարընտա թութուլմուշ իսէ
տէ , պու սէպէպլէրտէն նալի պունլարըն
հիշ պիրիսի քիթապլար միւլհէմ օլմամաղը
միսիլիւ, զայրը գանօնիգլէր տալիս իլհամը
Բապալանի տէյիւ ասլա գապուլ օլունա-
մաղլար :

2. Ղայրը գանօնիգլէրտէն պազը գը-
թանըն ճաշոյ Գիւսալան Խիւս Գընըլ Գիւ-
սիւ Գընըլ օլմամաղ տալիս օնլարըն իրթի-
ֆասընա պալիս օլմուշ կէօրիւնիւր . Պու
ճիւլիէ իլէ ճաշոյ քիթապլանա Մուգատ-
տէս քիթապլարտան պազըսընըն , պիւ
ֆարզ Յայտնուլիւնըն , տալիս օլմամաղ
օնլարը մաղամը ուլլարընտան թէնգիւ
էտէմէտլի կիպի , պազը զայրը գանօնի-
գին , ֆարազա իմաստուլիւն քիթապլանըն,
ճաշոցա իտիսալը պունլարը մաղամը մու-
գատտէսէ իրթիֆա էտէմէտլի տալիս էմ-
րը միւսէլլէմ տիր . Նիճէ քի մէգըլը քի-
թապա պիւ իտիսալ հաթթա ինճիլի շէրի-
ֆին գրաթը հիլէթիւնտէ վէ մահալը գա-
տտէտէ (ի բեմի) օգունան հայրապետէ-
րին վէ վարդապետլէրին նութգ վէ նաս
իհաթլարը, ասլա մուգատտէս ատտ օլուն-
ամամըլտըր :

3. Քէզալիք զայրը գանօնիգլէրտէն Խ-
իւսիւ օլմամաղ օնլարըն իլհամը Բապալանի
իլէ եէքսան օլմամըն թասալիգ էտէմէզ ,
վազա հայրապետլէր վէ միւսէլլիֆլէր
զայրը գանօնիգ միւհարրէրաթտան խայ-
լը իսթիսրաճ էթմիշ վէ հաթթա քէն-
տի պահալարընա էսաս թուլթուլ իսէլէր
տէ , եէքտիլիւրինն քէլմաթընը տալիս
իսթիսրաճ վէ տէլիլի պահա էթմէլէրի իլէ
պիրպիրինի միւլհէմ թուլթուլմաղլարը կի-
պի , զայրը գանօնիգլէրի քէզալիք միւլհէմ
ատտ էթմիշ օլմաղլար , Նիճէ քի ֆալթու
հապարի (Ամալը Բուսուլ . ԺԵ, 28 վէ Տի-
տոս Ա. 12 տէ) Եունան շարիլէրին քէլմա-
լարըն իսթիսրաճ վէ պահալար տէլիլ
էթմէսիլլէ շիրինի մէգըլըրինի միւլհէմ տէ-
յիւ գապուլ էթմիշ օլունուլը քիմանին
իտիթընտան պիլէ կէշմէզ :

4. Ղայրը գանօնիգլէրին գանօնիգ սիյա-
զընտա մուգատտէս վէ միւլթէպլէր թու-
լութմամըն պիր ումուլի սէպէպի տալիս,
օնլարը պէր ճէլէ Գաթիլ օլմամաղ տըր : Լաքին

պահալը գատիմտէ թէպէյիւն օլունուլըն
իւզրէ (Աւետ. 48 վէ 51) , պու ատի վէ
պայաղը միւհարրէրաթը հազիգի վէ միւ-
լթէպլէր քիթապլար իլէ պէրապէր թապ ու
նէշր էտէնլէրին հիշ պիրիսի ճիւլիսին
մուգատտէս վէ միւլհէմ իտիլինի իտտիա
էթմէտլըտէն պաշա , շէրհ ու իզահաթ-
լարըյա տալիս խասսը խամտան թէֆրիգ
էթմիլլէր . Խոստուսա քի օլ ճիւլիւրին ի-
շինտէ Գաթօլիլէրին պիլէ գապուլ էթ-
մէմիշ օլունուլը վէ զայրը սահիլ Դ. Եգրա , Գ.
Մակաբէլիլէր , վէ Գ. Կորընթուլար նա-
ման վէ զայրիհում քիթապլար վէ իլալէլէր
պունլունմասը պու զիւլիւնի պաթըլ իտիլի-
նէ տէլալէթ էտէր : Իշպու Գաթալ Նիշ ի-
թիրազաթ ու տէլիլին զայիֆիլէրի պիլէ
զայրը գանօնիգլէրին նամաղպուլ թու-
լութուլըլարընա վէ պու պապտէ նասըն
պիլիլիսիլլէրինէ պիր ալամէթը գահիլէ օլ-
մաղին , պու խաթայը թասահիլ վէ վուգույը
հալի քէշֆ ու պէյան գըլմագ հազիգաթ-
շինասանըն ֆարիգէսի օլունուլընտան , Լոյս ,
Թոյս վէ Սէն կիպի զազէթալար վէ միւլ-
լիֆանը սաիրան թարաֆընտան լազըմ կէ-
լէն մալիւմաթ վէրիլլէ սէզա տըր :

(Տէվաթի)

ՄԱՍԻՍԻՆ ԻՖԹԻՐԱՍԸՆԱ ՃԷՎԱՊ

Մասիսին 1658 նումէրօլը նուսխասըն-
տա ֆրօթէսթանթլար ալէյհինտէ օլ մէշ-
հուր սիթէմամիլ պէնտի եազան տօսթա
սօրարըմ քի , էճատըմըլըն թէվարիլինէ
հիշ աշնալըլը եօգ մու տուր քի օնլար Ա-
ւետարանը էլտէն չըգարմամագ իշիւն Նի-
շէ Նիշէ տէֆա մուհարէպէլէր էտէրէք ,
գան տէօքիւլ օնու էլտէն չըգարմամաղ-
լար : Իմտի էյէր սէն Լուսաւորիշին խաս
էվլատընտան պիրի իսէն , չօլ Աւետարա-
նը պիր էլինէ ալ , վէ ֆրօթէսթանթլ քի-
լիսէսինին թալիմաթընը տալիս օլ պիր է-
լինէ ալարագ օնուլալ րուպար էյլէ . թէք-
րար Աւետարան իլէ Լուսաւորիշին խալիս
քիլիսէսի տիր գանն էթտլին քիլիսէսին
թալիմաթընը րուպար էյլէ , էյլիճէ թէֆ-
թիշ էտէրէք պազ քի համկըսընը տահա
զիյատէ Աւետարանըն քէլամընա միւլթա-
պըզ պունլըրտան , Պատէհու պու միսիլի
իֆթիթալարը իլան էթմէյէ հազըն օ-
լուպ օլմամաղըն կէօրէսին , Լուսաւորի-
շին տէնիլլէն քիլիսէտէ Աւետարան վար ,
ամմա Մաշտոց տալիս վար տըր : Պունլա-
րըն պիրինի օլ պիրի իլէ րուպար էտիպ ,
իքիսի տէ հէր վէճ իլէ պիրպիրինէ միւ-
լթապըզ կէլիլ իսէ , իքիսիլի պիրտէն գա-
պուլ էտէլիմ . եօգ էյէր միւլթապըզ կէլ-
մէզ իսէ , Մաշտոցու րէտտ էտիպ եալը-
նը Աւետարանը գապուլ էթմէմիլ լազըմ
կէլիլ , վէ օլ վազըթ իլթէ իքիմիլ տէ
ֆրօթէսթանթլ օլունուլ :

Լաքին շիմտի իֆթիրալարըն ճէվապը-
նա կէլէրէք , քիլիսէի ասլիյէմտէն այրը-
լուպ ֆրօթէսթանթլ օլմամըն սէպէպիլինի
պէյան էթմէք իլէ չօլ իֆթիրալարըն պի
էսաս օլունուլընու կէօթէրիպ օնլարա
գարըլ ֆրօթէսթօ էտէրիմ : Պէն տէ սէ-
նին կիպի քիլիսէի ասլիյէմտէ իքէն , սա-
լիֆ իւզ զիքը թէֆթիշի , եանի Աւետա-
րան իլէ Մաշտոցու րուպար էտէրէք Մաշ-
տոցտա Աւետարանա մուղայիր շէյլէր
կէօրտիմ , օնտան սօնղրա չօգ արզու է-
տէրիտիմ քի Մաշտոցու քիլիսէտէն թարտ
պիրլէ եալընը Աւետարանըն թալիմաթընը
թուլթարագ օլ քիլիսէտէ տէվամ էտէյիմ ,
լաքին պունու էթմէյէ գատիր օլմամաղըմ
իշիւն , Մաշտոցու օրատա պրագըպ , Ա-
ւետարանը ալըպ տիշարը չըգմաղա մէճ-
պուր օլունուլ : Պունա պիլիսէն վարժա-
պետիք մէմուրիյէթիմ ինճրա էթմէքտէ
իքէն , պէնիմ եալընը Աւետարանը գա-
պուլ էթտլիլի սէզմիլ օլան պազը միւ-
լթէպլէր քահանայ վէ ալիսարհալան թարա-
ֆընտան օլունան սիթէմէլէր տայանարագ ,
էնճամը մէմուրիյէթիմտէն ալլ օլունուլ :
Իշթէ՛ սանա մատտի պիր մէնֆաթթ ,
Պունտան գաթի նազար , հալը հազըրէ-
տէք նուֆուլ ու գայտըմ իլլէթիմին տէֆ-
թէրինտէ պունուլընու իւշ տէօրթ սէնէ-
տէն պէրու հիստէմէ իսասլէթ էտէն միւ-
լէթէ մէտարիֆի տէ խօշնուտլիլէ վէր-
մէքտէյիմ , Իշթէ կէօրիւլօրտուն քի վէր-
կիտէն մուաֆ օլմագ Նիլէթի իլէ ֆրօթէս-
թանթլ օլմուշ տէյիլիմ : Պիլ աքս , եալը-
նը ճանըմըն խէլասընը արզուլէյէրէք
Քրիստոսուն Աւետարանը ուղրունա նէֆ-
սի ինքեար իլէ սէվիլիլ միլլէթիմտէն
պաղըլարընն սիթէմ ու թահգիրամիլ
մուամէլլէրինէ թէհամիլ էթտիմ , վէ
իւրսըմ ու ագրապամըն սուր նազարընտա
պունլունուլ :

Իմտի մէզըլը իֆթիրալարը եազանա
տէրիմ քի , Քրիստոսուն Աւետարանը ի-
շիւն թէատտի չէքէրէք էվաք ու իթի-
պարարընտան մահրում օլան պիլիլէրճէ
ֆրօթէսթանթլար հազըրէտա պու թիւր-
լիւ ասըլըլ իֆթիրալար իլան էթմէքտէն
իսէ , Ամալ . Բուս . Ե . 34—39 խանէլէ-
րինտէ զիքը օլունան Գամաղիլիլին վէր-
տլիլ նասիհաթ կիպի պիր նասիհաթ իլան
էթմէն տէ , Անթաքեա ճիլարընտա պունու-
նուպ ֆրօթէսթանթլարա էնվաի հազարէթ
վէ թէատտի էթտի տէյիւ հազըլտա թէ-
շէքքի օլունան Աւաքըլ վարդապետ վէ մի-
սալլէրի պունիլլէթիլինտէն ֆէրաղաթ էթ-
մէլէր , ֆրօթէսթանթլար տա թէատտի-
տէն պէրի օլուպ , Գաք զամիր իլէ ատուտ
հալտէ քէնտլիլէրին գանըլ իլէ գապուլ էթ-
տիլէրի թարգ իւզրէ Ալիսա իսլամէթ
էթմէլէր , չօգ էյիլ պիր իշ էթմիշ օլուր-
սունուլ :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Պիլէճիք , 15/25 մարթ , 1875

ՓՕԼԻԹԵԿԱ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Բուսի Ապրիլ 2, վե Աւար. Ապրիլ 14, 1875

ԻՍԹԱՆԳՈՒ

Պանդաի Օսմանիյէնին եէնի նիզա- մը մարթ 1/13 տէ իճրա օլունմաղա պաշայրա, մէգըիւր պանդա տէվէ- թը ալիյէնին միլլէթ պանդասը օլտու: Վիլայէթլէրտէ մէսարիֆտէն պագի դալան ագչէլէրին պանդանին մէմուր- լարենա թէսլիմ օլունմասընա տաիր էմրէր Պապը ալի թարաֆընտան վա- լիլէրէ կէօնտէրիլմիլ, վէ պալատէ մէգըիւր թարիխտէն իթիպարէն իս- թանպօլտա տալի պանդայա թէսլիմ օլունան ագչէ կիւն պէ կիւն չօղալ- մագտա տըր: Նաղարէթլէր թարա- ֆընտան պունտան պէօյլէ ճիւղի միգ- տար ագչէ իսթիգրալ իլէ եէնիտէն եէնիյէ ուֆագ ուֆագ պօրճլար օլ- մասըն, վէ հէվալէլէր, եախօտ խաղ- նէ թարաֆընտան վիլայէթ սանտըղ- լարը իւղէրինէ փօլիչալար չէքիլմէսի- նէ ըուխտաթ վէրիլմէյիպ, անճագ ալթը այ վատէ իլէ խաղնէտէն էօ- տէնիլէճէք պօնօլար հէվալէլէրին եէ- րինի թուլթսուն տէյիւ Լէվանթ Հէ- րալտ միւլէսսիր նասիհաթլար էտէր:

— «Իսթանպօլ պանդասը» նամը ի- լէ 1872 տէ իհտաս օլունան, վէ «Սօ- սիէթէ տը շանթ է տը վալէօր» իւն- վանը իլէ 1873 տէ իհտաս օլունան պանդալար եաղընտա հիսսէտարլա- րենա քեարտան իսապէթ էտէն հիս- սէլէրի իլան էթալիլէր: Իսթանպօլ պանդասընըն վէրալիյի հիսսէ եիւղտէ 18, տիկէրինին վէրալիյի տալի եիւղ- տէ 23 տիւր:

— Լէվանթ Հէրալտըն սէօղիւնէ նաղարէն տէվէթը ալիյէնին Անատօ- լու վէ Բուսիլի գըթալարընըն խայը սէմթլէրինտէ չօգ դօյուլն վէ սըղըր վէ պէկիր գըթլըդտան վէ խասթա- լըդտան թէլէֆ օլմուլ օլտուղուն- տան, կէրէք տէվէթին վարիտաթը- նա, կէրէք հէալիյէ քիւլլի դարար օլմուլ տուր:

— Պասիթթ զաղէթասընըն սէօ- ղիւնէ նաղարէն, Բուսիլի տէմիր Եօլլարընըն գօնչու տէվէթլէրին տէ- միր Եօլլարը իլէ պիրլէյմէսին տալի զուհուր էտէն մէսէլէլէրի թէֆթիլ վէ թէսվիյէ էթմէք իւղրէ Պապը ա- լիտէ եէնի պիր գօմիսիօն իհտաս օ- լունաճագ:

— Սօն րիւղկեարլար վէ եաղմուր- լար սէպէպլինտէն իսթանպօլ իլէ է- տիրնէ արասընտա պիր աղ վաղըթ իլլէյէմէզ օլան տէմիր Եօլլու պու-

կիւնլէրտէ թէքրար իլլէմէյէ պաշ- լատը:

— Տէվէթ Իւսկիւտար իլէ իզնի- միտ արասընտա իլլէյէն տէմիր Եօլլու մէմուրլարընըն մատալարընը եիւղտէ 25 արթըրմըլ տըր:

— Մարթ 19/31 տէ Թրապզանտա հարիդ զուհուր էտիպ 15 տիւքընան իլէ պիր գաչ էլ եանմըլ իսէ աէ, խուսուսա եիւղ պաշը հիւսէյին պէ- յին զայրէթի իլէ թէզ պասըլմըլ տըր:

— Ամէրիգա միսիօնէրլէրինին Բէր- տէհարտա օլան մէքթէպլինին Թիւրք ասըքլէրի թարաֆընտան պասըլմըլ օլտուղունու թահգիդ էթմէք իւղրէ Ամէրիգա սէֆարէթի թէրճիմանլա- րենտան պիրինին պունտան ագտէմ Սիւրիայա կէօնտէրիլմիլ օլմասը Ա- լէտարեբի օգուլանլարա մալիւմ տիւր: Իշիտիլիլէ նաղարէն թէրճի- ման թահգիդաթըն մուֆասսալ րա- փօրթասընը պու կիւնլէրտէ Ամէրի- գա էլիսիսինէ թագտիմ էթմիլ, էլլի տալի մէգըիւր լաիհայը Վաչինկթօ- նա կէօնտէրիլմիլ: Եաղընլարտա իս- թանպօլա կէլէճէք օլան եէնի Ամէ- րիգա սէֆիլի միսթըր Մէյնարտա պու վուդուաթ հաղընտա Ամէրիգա տէվէթի թարաֆընտան մախսուս թալիմաթ վէրիլէճէք տէյիւ սէօյլէն- մէքտէ տիր:

— Լէվանթ Հէրալտա իլան օլունան ուղուն պիր մէքթուպտա միտըր Թարնս- ուորթուն սէօյլէտիլինէ նաղարէն, միւմա- իլէյն 34 կիւնիւք սօն Եօլլուլուղունտա ալտըղը մալիւմաթտան էսէֆէ շայան չու իբի քէյֆիլէթէ էյիտէն վագըֆ օլմուլ: 1. Գայսէրիլէ իլէ Նիկտէ վէ Եօղլատ միւ- թէսարըթլըդլարընտա գաւթղէտէկեանա իանէ իչիւն իթթիսալ օլունան թէտալի- լէր աֆէթին էօնիւնիւ ալմաղա ապա քեա- ֆի պուլունմամըլ տըր: Եօղլատ միւթէ- սարըթը սէֆալէթէ շարէ էթմէյէ խալի- տանէ չալըմըլ իսէ տէ, քէնտի իտարէ- սինտէ պուլունան չօգ եէրլէրտէ պիլէ օ- լան սէֆալէթէ աչնա օլամամըլ տըր: Միս- թըր Թարնսուօրթ մէգըիւր եէրլէրին պա- ղըսընը զիքը էտէր. պաղըլարընա քէնտի- սի պիղպաթ զլայրէթ էթմիլ տիր: 2. Գըթլըգ աֆէթինին պիր իւչիւնճիւ սէնէ տաւա սիւրմէսինին էօնիւնիւ ալմագ իւղրէ իթթիսալ օլունան թէտալիլէր տէ աա- լա քեաֆի տէյիլլէր, վէ աֆէթին էօնիւ ֆիլիլէն ալընմասը իչիւն հէման միւճիլթ- նէվինտէն ճէօմէրտիլք վէ զայրէթ լաղըմ տըր: Միսթըր Թարնսուօրթ չօգ եէրլէրտէ թահգիդ էթմիլ քէյֆիլէթլէրի թաֆսի- լէն նագլէտիպ, պալատէ մէգըիւր միւթէ- սարըթլըդլարտա հէալիլին իւչտէ պիրի

պու սէնէ հիչ էքմէմիլ, էքէնլէրին տէ չօ- ղու, մահաուլլարընըն եարըսընը վէրմէք գալիլ իլէ թիւճճարլարտան թօխուս ալ- մըլ օլտուղլարընտան, Նիհայէթ քեամիլէն երգըմագ թէհիլքէսինտէ պուլունույօր- լար տէյիպ սէօղիւնէ խիթամ վէրիր:

Պիր գաչ հաֆթա էվէլ Եօղլատ իլէ Սուկուլու թարաֆլարընտա իանէ տա- ղըթմաղա կիտէն քիմնէլէր, 24 գարիլէյէ զլայրէթ էտիպ, 5,752 քիլլէյէ իանէ թէվ- զի էթտիքտէն սօնդրա Գայսէրիլէյէ ալ- տէթ էթմիլլէր: Տիկէր պիր թագըմ տ- տէվէր տէ Գըղըլ ըրմագ ճիւղընտա վէ Ագ տաղ նամ մահալին էթրաֆընտա պու- լունան գարիլէլէրէ զլայրէթ էթմէքտէն կէրի տէօնմիւլլէր: Պիր գաչ քիլի տալի իրկիւպ, Նէվէհիւր, Ագ սէրայ, Նիկտէ վէ պուլնարըն էթրաֆընտա պուլունան քէօյլէրտէ 1,000 լիրա գատար իանէ թէվ- զի էթմէյէ կիթմիլլէր: 450 լիրա տալի կէմէրէյէ, 200 լիրա Սըվաղ ճիւղընտա Բուսիլիլինտէն էօթէտէ օլան գարիլէլէրէ, 400 լիրա Էրճիաս տաղընըն ճէնուպ թա- րաֆընտա պուլունան գարիլէլէրէ, 500 լիրա էվէրէքլէ օնուն ճէնուպ վէ շարդ թարաֆլարընտա պուլունան քէօյլէրէ, Նի- հայէթ 100 լիրա Գայսէրիլէյէ օլմասընտ օ- լան քէօյլէրէ կէօնտէրիլմիլ:

— Գըթլըգ իչիւն թային գըլընմըլ օլան ինկիլդ գօմիսիօնունուն պու անէտէք իս- նէ իչիւն ալտըղը ագչէ 19,691 ինկիլդ լի- րասընա պալիլ օլմուլ:

ԵՎՐՕՓԱ

Ալթըրիա իմիէրաթօրու իշպու ապըրիլայընըն ճինտէ վէնէտիկտէ ի- թալիա գրալը իլէ գրալըն օլլու թա- րաֆընտան պէօյիւք իղլէթլէ գա- պուլ օլունմուլ: շէհրին հէման պիւ- թիւն էհալիսի իմիէրաթօր հաղրէթ- լէրինի սէլամլամաղա չըգմըլ: Վէ- նէտիք էյալէթի պիր գաչ սէնէ ագ- տէմ Ալթըրիա իմիէրաթօրունուն ի- թալիա գրալընա թէրք էթմիլ օլտու- ղու սօն մահալ օլուպ, միւչարիլէյհին շիմտի պէօյլէ շէհրը մէզպուրտէ ի- թալիա գրալընը կէօրմէյէ կէլմէսի, իթալիանըն պիրլիյի հաղընտա օլան րիզասընա պիր Նիչանէ ատտ օլուն- մագտա տըր: Ապրիլ 6 տա իմիէրա- թօր հաղրէթլէրինէ իքրամէն Վիկօն- ցա տէնիլլէն մահալտէ զայէթ մուաղ- ղամ պիր Եօղլամա թալիմի օլտու:

Ամէրիգա միսիօնէրլէրի շիրքէթի Թարաֆընտան Միւլէլիֆի զաղէթա ճ. Բ. Կրին

ԻՍԹԱՆԳՈՒ

ՄԱԹՊԱԱԻ ԱՐԱՄԵԱՆ
Չագմագըլար, Յալոբան իան Նուլ. 12